

Kandidáti na udelenie ocenenia ČESTNÉ OBČIANSTVO MESTA A CENA MESTA

v zmysle Štatútu mesta Banská Bystrica, deviata časť, Verejné ocenenia a kronika mesta

Čl. 1

Čestné občianstvo mesta

- 1) Fyzickým osobám, ktoré sa obzvlášť významným spôsobom zaslúžili vo vzťahu k mestu a jeho obyvateľom, podieľali sa na rozvoji priateľstva medzi národmi, alebo ktoré obohatili ľudské poznanie vynikajúcimi tvorivými výkonmi – môže mestské zastupiteľstvo udeliť Čestné občianstvo Mesta Banská Bystrica.
- 2) Čestné občianstvo sa môže udeliť aj cudzím štátnym príslušníkom.
- 3) Čestné občianstvo sa v odôvodnených prípadoch môže udeliť in memoriam.
- 4) O udelení čestného občianstva sa vydáva listina, ktorú podpisuje primátor a ktorá sa signuje pečaťou mesta. Ak je poctený cudzí štátny príslušník, možno vyhotoviť listinu dvojjazyčne tak, že druhé vyhotovenie je v jazyku pocteného, resp. v niektorom svetovom jazyku.
- 5) Odovzdanie listiny poctenému sa vykonáva slávnostným spôsobom.
- 6) Mestské zastupiteľstvo môže udelené čestné občianstvo odňať, ak zo závažných dôvodov nie je občan tejto pocty hodný.

Čl. 2

Cena mesta

Cenu mesta možno udeliť jednotlivcom, kolektívom, skupinám osôb, inštitúciám a právnickým osobám s trvalým pobytom v SR, a to pri významných jubileách alebo výročiach.

- 1) Cena mesta sa udeľuje za:
  - a) vynikajúce tvorivé výkony a významné výsledky vedeckej, technickej, umeleckej, publicistickej a verejno-prospešnej činnosti
  - b) činnosť osôb, ktoré sa významným spôsobom pričínili o hospodársky, kultúrny a športový rozvoj mesta, jeho propagáciu v zahraničí
  - c) činnosť osôb pri záchrane ľudských životov, majetku mesta a jeho občanov
- 2) Návrhy na udelenie ceny môžu mestskému zastupiteľstvu predkladať: primátor mesta, poslanci mestského zastupiteľstva a občania mesta s odôvodnením návrhu.
- 3) O udelení ceny rozhoduje mestské zastupiteľstvo.
- 4) Cena sa môže udeliť jednotlivcovi i po jeho smrti – in memoriam. V takomto prípade sa cena odovzdá rodinným príslušníkom oceneného.

ČESTNÉ OBČIANSTVO

1. Dipl. Ing. Dušan Klimo

Ing. Dušan Klimo sa narodil v Banskej Bystrici v rodine pravotára JUDr. Eugena Klimu. Detstvo a mladosť prežil na Podvážsku (pod „Galgenbergom“), pri Námestí sv. Anny, na skok od Huštáku. Po maturite na bystrickej SPŠST, dnešnej Strednej priemyselnej škole Jozefa Murgaša, odišiel na vysokoškolské štúdiá do Bratislavy. V roku 1968, v čase obsadenia Československa vojskami Varšavskej zmluvy, bol ako študent na brigáde v Nemecku, kde zostal, doštudoval a založil úspešnú

firmu na výrobu elektrotechniky (zosilňovače a pod.). Dodnes žije v Nemecku so svojou rodinou. Cíti sa však Slovákom a Bystričanom. Dlhodobu pôsobí v krajaňských spolkoch, organizuje a pomáha krajanom v zahraničí. V súčasnosti je predsedom Únie Slovákov žijúcich v zahraničí. Všemožne podporuje banskobystričský lokálpatriotizmus, napríklad administrovaním internetovej stránky Permon. Zozbieral a vydal nárečové zvyklosti a podoby jazykového koloritu z Banskej Bystrice a blízkeho okolia, „od dávnych zlatých čias, až po súčasnosť“, v troch vydaniach úspešnej knižôčky „Čak si z Bystrici?“ (náklad 1500 ks). Stredoslovenskému múzeu v Banskej Bystrici zapožičal obradnú reťaz cechmajstra spoločného cechu prachárov Radvane a Banskej Bystrice (založeného v r. 1633), vyrobenú známym zlatníkom Samuelom Libajom. Po zrušení cechov v roku 1872 reťaz ostala v rodine posledného cechmajstra uvedeného cechu Samuela Klima (r. 1821), ktorý pochádzal z viacgeneračného radvanského rodu prachárov. Odovzdávala sa z generácie na generáciu až po pravnuka Dušana Klima. Reťaz sa v súčasnosti nachádza v expozícii Stredoslovenského múzea, v Matejovom dome. V roku 2014 stál za usporiadaním prvého stretnutia Banskobystričanov žijúcich v zahraničí počas Dní mesta a Radvanského jarmoku. Pán Dušan Klimo je občanom Nemecka, ale cíti sa „nafurt echtovným Starobystričanom“, ktorého srdce zostáva tu doma pod Urpínom. Čestné občianstvo mesta pre predsedu Únie Slovákov v zahraničí Ing. Dušana Klima (1945), sa udeľuje za dlhodobú kultiváciu banskobystričských meštianskych tradícií, ako aj za rozvoj priateľstva medzi národmi.

Spracované podľa: KLIMO D., et al.: Čak si z Bystrici? Banská Bystrica, 2013, <http://www.klimo.com/> a informácií zo súkromných zdrojov.

Navrhuje: Ing. Milan Lichý, poslanec Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

CENA MESTA – kandidáti

Kategória – jednotlivec

1. Miroslav Baran, in memoriam

Miroslav Baran sa narodil sa v gemerskej obci Ratkovské Bystré, kde prežil detstvo a získal krásny vzťah k rodnému Gemeru, gemerskej ľudovej piesni, melodike, ale aj k typickému nárečiu, ktorým tak rád rozprával a všade ho propagoval.

Vyštudoval Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici a počas štúdia hrával na kontrabase v ľudovej hudbe vysokoškolského folklórneho súboru Mladosť. Účinkoval aj vo folklórnom súbore Partizán. Takmer 20 rokov bol pevnou súčasťou nahrávania ľudovej hudby v banskobystričskom štúdiu vtedajšieho Československého a neskôr Slovenského rozhlasu ako člen mužskej speváckej skupiny, ale aj muzikant Štúdiového ľudového súboru (sprievodného štúdiového orchestra zostaveného pre účely nahrávania ľudovej hudby v rôznych úrovniach štylizácie pre potreby rozhlasového vysielania). So Slovenským rozhlasom spolupracoval aj autorsky pri príprave radu relácií (14 častí) venovaných gemerskému folklóru, odvysielaných v období od 27.11.1996 – 9.6.1997 v cykle Hudobné dedičstvo. Pre svoje muzikantské kvality a vzťah k folklóru bol často hosťom folklórnych relácií, v ktorých hovoril o nielen osobitostiach folklóru, ale aj svojom vzťahu k tradíciám. Miroslav Baran často účinkoval aj na verejných rozhlasových nahrávkach folklórnych koncertov *Hrajteže mi, hrajte*. Banskobystrické rozhlasové štúdio pripravovalo tieto koncerty pravidelne raz za štvrtrok v rokoch 1981 - 1992. Účinkovali v nich všetci najznámejší interpreti ľudových piesní z celého bývalého Česko-Slovenska. Slovenský rozhlas v spolupráci s banskobystričským Parkom

kultúry a oddychu obnovil tradíciu verejných koncertov Hrajteže mi, hrajte 17. novembra 2000 podujatím uvedeným v Kine Urpín v Banskej Bystrici, ktoré bolo venované gemerským piesňam v interpretácii Miroslava Barana, ľudovej hudby Róberta Puškára a hostí.

Miroslav Baran patril k spoluzakladateľom ľudovej hudby Borievka z Banskej Bystrice (vznikla v roku 1972), ktorú počas posledných dvadsiatich rokov poznajú milovníci ľudovej hudby najmä ako "dvornú" muziku obľúbeného speváka horehronských ľudových piesní Jána Ambróza. Hostoval však aj v ďalších muzikách. Obdivovaný bol aj ako sólový spevák s citlivou interpretáciou a nevšedne zafarbeným hlasom. S ľudovou hudbou Róberta Puškára nahral svoje prvé samostatné CD pod názvom Ej idem, idem... Bohužiaľ, osud je neľútostný. Práve v období, keď už mal pripravenú ďalšiu kolekciu gemerských piesní plánovanú prezentovať milovníkom folklóru na svojom ďalšom profilovom CD albume, nás zasiahla správa, že náš priateľ Mirko Baran nás navždy opustil. Vysoko je potrebné oceniť aj jeho pedagogickú činnosť. Dlhé roky pôsobil ako učiteľ, neskôr aj ako riaditeľ Základnej školy na Kuzmányho ulici. Zaslúžil sa o projekt rozšírenej výučby hudobnej výchovy na základných školách v Banskej Bystrici, na ktorých pôsobil a tento projekt v praxi aj úspešne zastrešoval. Deti viedol k spevu, k hudbe, svoje skúsenosti odovzdával aj ako vedúci detskej ľudovej hudby Sedmokráska. Vianočná kolekcia piesní tejto ľudovej hudby bola nahratá aj v Slovenskom rozhlase a dodnes je pevnou súčasťou vysielania folklórnych relácií vo vianočnom období. Pôsobil aj ako externý hudobný redaktor Rádia Lumen v Banskej Bystrici. Programy, ktoré pripravoval v rámci obľúbenej relácie Fujarôčka moja, vysielané každú nedeľu o 11.00 hodine, boli vysoko hodnotené nielen širokou poslucháčskou verejnosťou, ale tiež odborníkmi z oblasti folklóru. Pri príprave relácií spolupracoval s mnohými interpretmi folklóru, spevákmi či inštrumentalistami z blízkych aj vzdialených etnografických oblastí Slovenska. Venoval sa aj prezentácii ľudových zvykov, obyčají a osobitostiam slovenských ľudových piesní. Zomrel 2. apríla 2009 v Slovenskej Ľupči. V roku 2014 si jeho priatelia a folkloristi pripomenuli 5. výročie jeho skonu.

Ocenenia: Bronzová medaila Osvetového ústavu za rozvoj folklóru, Pocta riaditeľa Osvetového ústavu za rozvoj hudobného folklóru na Slovensku. Kvet kultúry BBSK, Cena obce Slovenská Ľupča

Uvedený v literatúre: Osobnosti Revúcej, Kto bol kto v Banskej Bystrici, Osobnosti folklorizmu

Navrhuje: Mgr. Miriam Kubandová

2. Mária Galgonová

Mária Galgonová (rod. Vilímková) rodáčka zo Svidníka celý svoj aktívny život prežila v Banskej Bystrici. Vyštudovala učiteľstvo, aprobáciu slovenský jazyk a ruský jazyk. Po absolvovaní vysokej školy s výnimkou pár rokov trvalo vyučovala na jednej a tej istej škole – Základnej škole Slobodného slovenského vysielateľa v našom meste. Jej pedagogickými rukami prešli mnohé generácie mladých Banskobystričanov, ktorých sa usilovala pripraviť kvalitne do života po stránke odbornej i ľudskej. Excelovala najmä vo vyučovaní slovenčiny. Brillantne vysvetľovala gramatiku. Neraz suché predpisy a pravidlá spisovnej slovenčiny vstúpila žiakom názornou výukou, s obrovským nasadením a trpezlivým precvičovaním. Na hodinách literatúry pomáhala mládeži spoznať krásny svet kvalitných kníh so špeciálnym dôrazom na slovenských autorov, najmä Štúrovcov a klasikov. Pritom sa jej darilo jemne odsúvať do pozadia výuku takých diel a takých autorov, čo nepredstavovali literárnu špičku, ale vtedajšie ideologizované osnovy ich preberať predpisovali. Požadovala čistotu prednesu poézie aj prózy, spisovnosť výberu slov a celkovú kultivovanosť vyjadrovania, čím sama vynikala a bola vzorom. Darilo sa jej tvorivo odkrývať aj poznatky z literárnej teórie. Spravidla inak nezáživné informácie dostávali v jej podaní zaujímavé kontúry a zmysluplný obsah. V slohovej príprave zasnáovala deti do jednotlivých štýlov a foriem písania, aby nadobudnuté poznatky dokázali vhodne aplikovať v písomnej komunikácii. Pri

overovaní vedomostí bola náročná, spravodlivá, neúnavná a zároveň veľkorysá. Skúšanie spájala s princípmi, aby si žiak zafixoval dostatok vedomostí užitočných pre budúcu životnú prax, aby sa rozvíjal jeho intelekt, pamäť a zmysel pre selekciu podstatných vecí. K tomu všetkému mala na zreteli posilňovanie vôle mladého človeka, rozvoj jeho ducha a vôbec komplexné formovanie celej osobnosti. V triede nastoľovala dynamickú atmosféru, aby čím účinnejšie sústredila žiacku pozornosť na pochopenie a zvládnutie učiva. Udržiavala si pritom prirodzene zdravú autoritu, optimizmus a využívala osobné čaro. V relatívne mladom veku ju s dôverou akceptovala generácia zaslúžilých odborných učiteľov pôsobiacich v našom meste ešte od medzivojnových čias, akými boli Oľga Kráľová, Mária Styková, Valéria Kattošová, Valéria Murgašová, Andrej Chmelík, Ján Kováč a ďalší. Talentovaná mladá učiteľka ich priazeň a skúsenosti vnímala, spracovala, a potom v škole zúžitkovala počas ďalších troch desaťročí. Udelenie Ceny mesta pre M. Galgonovú by teda bolo aj symbolickým ocenením výchovno-vzdelávacej práce starej gardy klasických učiteľov, prejavom vďaka tým, čo formovali základné vzdelanie v našom meste v minulom storočí a dávno medzi nami nie sú. Súčasne by bolo prejavom vďačnosti mesta žene, ktorá svoj život venovala svojej rodine – manželovi, dvom dcéram s rod., rodičom – a deťom v škole.

Udelenie Ceny mesta pre pani Mgr. Máriu (Magdu) Galgonovú sa navrhuje za celoživotnú pedagogickú prácu pri príležitosti nadchádzajúceho životného jubilea (75 rokov).

Navrhuje: Pavol Katreniak, poslanec Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

3. Eduard Genserek

Eduard Genserek je významný fotograf, publicista a cestovateľ. V roku 2014 získal 1. miesto v prestížnej súťaži SLOVAK PRESS PHOTO 2014 v kategórii Šport za sériu fotografií z Etiópie - Rituálne súboje Saginay (www.slovak-press-photo.sk). V súťaži CZECH PRESS PHOTO 2014 získal čestné uznanie za sériu fotografií z Etiópie. Je držiteľom aj mnohých iných ocenení doma aj v zahraničí, autor niekoľkých výstav, knižných publikácií a v neposlednom rade výborný človek. Výrazne tak prispieva k šíreniu dobrého mena Banskej Bystrice doma aj za našimi hranicami. V roku 2014 stihol takisto vydať novú reprezentatívnu obrazovú publikáciu - BANSKÁ BYSTRICA, ktorej krst sa práve v tomto období stáva realitou.

K objektívu si našiel cestu už v detstve. Práca s ním ho fascinovala a vyvolávala chcenie vedieť o fotení či fotografii viac a viac. Netrvalo dlho a uvedomil si, že pozeranie sa na svet cez objektív fotoaparátu a následný proces spracovania reality do fotografie je to, čo ho naplňuje a čo chce v živote ešte dlho robiť. Fotografia je vyjadrením jeho vlastných pocitov a hlavne prostriedkom, pomocou ktorého chce v ľuďoch vyvolávať radosť. Znamená pre neho viac ako veľa. Základom jeho tvorby je najmä reportážna fotografia, dokument a portréty. Kvôli fotografovaniu precestoval veľa krajín i celé Slovensko. Jeho fotografie z ciest po Slovensku môžeme nájsť v niekoľkých knihách.

Navrhuje: Igor Kašper, poslanec Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

4. Natália Ceglédiová

Natália Ceglédiová stojí na čele regionálnej pobočky AkSen (aktívny senior) v Banskej Bystrici. Okrem toho pôsobí v kaviarni v Bábkovom divadle na Rázcestí. Je to veľmi aktívna, charizmatická, dobrosrdečná žena so zmyslom pre pomoc druhým, pochopenie a hlavne so snahou zlepšiť podmienky a kvalitu obyvateľov mesta Banská Bystrica a jej okolitých priľahlých častí v seniorskom, dôchodkovom veku.

Naplno sa venuje činnosti v AkSene, pričom úzko spolupracuje s hlavnou organizáciou v

Piešťanoch. Pre seniorov sa snaží organizovať rôzne kurzy, stretnutia, uspokojiť ich požiadavky a zvýšiť ich tvorivú činnosť či podporiť pri aktivitách a záľubách. Taktiež je jej snahou, aby sa ľudia v seniorskom veku naďalej aktívne zapájali do spoločenského diania a ovplyvňovali aj veci, ktoré budú mať dopad na ďalšie generácie. Snaží sa v ľuďoch vzbudiť záujem o veci verejné a pomáha im nadobúdať pocit dôležitosti pre svojich blízkych.

Natália Ceglédová počas uplynulého roka pomáhala ako dobrovoľníčka v aktivitách OZ Banskobystrický okrásľovaci spolok, na čele ktorého stojí Diana Vigašová a na akcie prilákala aj členov samotného AkSenu. Zúčastnili sa okrásľovacích prác v Mestskom parku v rámci Týždňa dobrovoľníctva, pomohli pri natieraní a úprave zábradlí pri Malej stanici.

V júni 2014 spolu s BBOS (Banskobystrický okrásľovaci spolok) zorganizovali nultý ročník Športíady seniorov v Banskej Bystrici, na ktorej sa zúčastnilo množstvo seniorov, ktorí medzi sebou súťažili a dokonca sa organizácia tejto akcie páčila AkSenu z Piešťan natoľko, že majú záujem zorganizovať v našom meste možno aj celoslovenskú Športíadu.

Natália Ceglédová okrem aktívneho vedenia AkSenu patrí aj medzi členov OZ BBOS a zapája sa aj do vybudovania komunitného centra na Fončorde, dokonca sa koncom minulého roka zúčastnila akcie "Prinesme Vianoce bojovníkom s rakovinou do izieb", projektu zameranému na spríjemnenie predvianočného a vianočného obdobia pacientom na onkológii pre dospelých v Banskej Bystrici. Spolu s Michaelou Urban a Dianou Vigašovou pripravila pre pacientov a pacientky predvianočné posedenie, pričom prispela koláčom a rozdávala po izbách darčeky.

Táto vzácna žena si zaslúži Cenu mesta za svoj aktívny prístup, dobré šírenie mena Banskej Bystrice, ale aj zanieťenie v práci so seniormi a ich aktívneho zapájania a diania v meste.

Navrhuj: Bc. Michaela Urban, Bzovík

5. Igor Chromek

Igor Chromek bývalý dlhoročný riaditeľ Krajskej hvezdárne v Banskej Bystrici a súčasne predseda sekcie Slovenskej astronomickej spoločnosti pri SAV je človek vysokých morálnych a odborných kvalít, ktoré pravidelne preukazuje pri popularizácii a záchrane kultúrnych pamiatok, ich odbornom vedeckom a historickom spracovaní a sprístupňovaní širokej verejnosti. Je zakladajúcim členom časopisu Bystrický Permon, v ktorom pravidelne publikuje až dodnes. O svojom pracovisku, banskobystrickej hvezdárni, vydal monografiu pod názvom: *15 rokov činnosti Ľudovej hvezdárne v Banskej Bystrici*. Okrem odborných príspevkov sa venuje aj literárnej tvorbe, kde vydal niekoľko monografií. Je členom literárnej skupiny Litera 2. Pre vedecký a literárny svet poetickou formou sprístupnil takmer zabudnutý príbeh o hvezdárovi Pribicerovi. Pod názvom *Hvezdár z medeného mesta*, tak pre nás všetkých znovu objavil starý traktát o kométe, ktorý Pribicer napísal. *Pojednanie* je najstarším astronomickým dielom napísaným na našom území a v našom meste. Banská Bystrica tak opätovne nadobudla skoro zabudnuté prvenstvo i v tejto oblasti. Za polstoročie tvorivej činnosti napísal viac než 40 literárnych prác, z toho sú dve drámy a päť básnických zbierok. Igor Chromek sa tohto roku sa dožije 83 rokov.

Navrhuj: PhDr. RNDr. Richard R. Senček, PhD.

6. Dušan Kaliský

Dušan Kaliský už 40 rokov pôsobí vo funkcii predsedu Klubu slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica a vyše polstoročia aj v rôznych funkciách v organizovanej turistike na území nášho regiónu i na celoslovenskej úrovni. Niekoľko desaťročí pracoval aj ako dobrovoľný značkár turistických ciest a chodníkov v Nízkyh Tatrách, vo Veľkej Fatre a v Starohorských vrchoch.

Je jedným z dvoch v Banskej Bystrici žijúcich držiteľov kvalifikačného titulu Majster turistiky, udeľovaného Klubom slovenských turistov, a tiež držiteľom viacerých najvyšších turistických a telovýchovných ocenení udeľovaných na Slovensku a v bývalom Československu. Významnou mierou sa angažoval na obnove historickej trasy v Kremnických vrchoch – oblasť Tunela a Trojramenného križa v sedle Tri križe, kde sa aj pravidelne organizuje každoročné stretnutie turistov z bystrickej a kremnickej strany pohoria. V uplynulých rokoch sa venoval výstavbe, obnove a zachovaniu turistických objektov – Chaty M. R. Štefánika pod Ďumbierom, Útulne pod Chabencom, ale aj Zbojníckej chaty vo Vysokých Tatrách. Pre Banskú Bystricu sa mu po neľahkých administratívno-technických problémoch podarilo zriadiť Dom turistiky, v ktorom sa vybudoval archív dokumentov k dejinám turistiky v našom meste a regióne, je tu i základňa regionálnej značkárskej komisie a priestor pre organizovanie spoločensko-turistických podujatí. Vybudovanie archívu sa zúročilo aj pri spracovávaní dejín turistiky v našom meste – významný bol podiel Dušana Kaliského na spracovaní jubilejnej publikácie, ktorá bola vydaná v roku 2009 - k 120. výročiu vzniku organizovanej turistiky v meste Banská Bystrica. Je tiež pravidelným prispievateľom do časopisu Bystrický Permon, pre ktorý postupne spracováva jednotlivé oblasti z dejín turistických chát a organizovanej turistiky v našom meste a regióne. Pôsobí ako vedúci turistických podujatí určených pre najširší okruh obyvateľov nášho mesta – najznámejším podujatím je tradičný, teraz už 52. ročník Lyžiarskeho prechodu Partizánskou republikou (z toho 45-ročníkov bolo pod vedením Dušana Kaliského). Organizuje tiež populárne turistické zájazdy pre záujemcov o vysokohorskú turistiku v oblasti Álp. V tomto roku si pripomenieme okrúhle životné jubileum Dušana Kaliského – a k jeho 80-tke navrhujeme, aby boli jeho zásluhy o rozvoj a propagáciu organizovanej turistiky v našom meste ocenené aj Cenou mesta Banská Bystrica.

Navrhuje: Klub slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica

7. Ing. arch. Ladislav Kmeť

Ing. arch. LADISLAV KMEŤ sa narodil v Banskej Bystrici. Po štúdiu na banskobystrickom gymnáziu (1940 - 1948) absolvoval v roku 1953 Stavebnú fakultu Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave a v rokoch 1964 – 1965 aj postgraduálne štúdium na Fakulte architektúry VUT v Brne. Pracoval ako územný plánovač na KNV v Banskej Bystrici, vo Vojenskom projektovom ústave na Sliači, v Banskej Bystrici a v Prahe, ďalej ako projektant a vedúci projektového ateliéru v Stavoprojekte Banská Bystrica, a tiež ako projektant v URBION-e Banská Bystrica. V roku 1976 založil ateliér Projektového ústavu kultúry v Banskej Bystrici so špecializáciou na prípravu rekonštrukcií historických jadier miest. V rokoch 1982 – 1985 pôsobil ako urbanistický expert v Alžírsku. Od roku 1986 bol súkromným projektantom urbanizmu a architektúry. Je členom Slovenskej komory architektov, Spolku architektov a Asociácie seniorov - expertov v Banskej Bystrici. V rokoch 1964 – 1972 bol poslancom Mestského národného výboru a 1990 – 1994 poslancom Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici.

Ladislav Kmeť sa venoval urbanizácii Slovenska, jednote faktorov prírodných, civilizačných a kultúrno-spoločenských. V rámci činnosti v Stavoprojekte v Banskej Bystrici autorsky viedol práce na smerných územných plánoch Banskej Bystrice, Zvolena, Martina, Prievidza-Bojnice, vrátane nadväzných plánov obytných zón, a v rámci činnosti v URBION-e v Banskej Bystrici sa podieľal na projekte urbanizácie Slovenska. Je napr. autorom riešenia mestských zón Fončordy, nemocničného a školského areálu v Podlaviciach, historických jadier miest Banská Bystrica, Kremnica, Banská Štiavnica, centrálnej mestskej zóny Alžíru, hotela Urpín, budovy Krajskej odborovej rady, projektu Národnej kultúrnej pamiatky Kalište a pod. Získal viacero ocenení v urbanisticko-architektonických verejných súťažiach, vrátane prvej ceny za projekt Banská Bystrica-juh, či druhej ceny za projekty centra v Martine.

Cena mesta za rok 2014 pre Ing. arch. Ladislava Kmeťa sa navrhuje udeliť za vynikajúce tvorivé

výkony v oblasti urbanizmu, pri príležitosti významného životného jubilea, 85. výročia narodenia nominovaného.

Spracované podľa: SNOPKOVÁ, B. et al.: *Osobnosti Banskej Bystrice na začiatku tretieho tisícročia*. Banská Bystrica, ŠVK, 2010, www.wikipedia.org

Navrhuje: Vladimír Pirošík, poslanec Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

8. Anastasia Kuzminová

Anastasia Kuzminová podáva výnimočné športové výkony v biatlone – najmä zisk zlatej a striebornej olympijskej medaily na ZOH 2010 vo Vancouveri a zlatá olympijská medaila na ZOH 2014 v Soči a zároveň množstvo ďalších vynikajúcich športových výkonov a výsledkov na MS, ME a vo Svetovom pohári, prostredníctvom ktorých tým najlepším spôsobom reprezentuje Slovensko a mesto Banská Bystrica po celom svete. Počas niekoľkoročného pôsobenia na Slovensku a v Banskej Bystrici sa zaradila medzi najúspešnejšie osobnosti športu a stala sa vzorom profesionálneho prístupu k príprave a súťaženiu pre ostatných športovcov a najmä pre mládež. Vo svojom voľnom čase vždy ochotne spolupracuje s mestom Banská Bystrica a prispieva k propagácii športu na podujatiach organizovaných mestom Banská Bystrica. Vo svojej skromnosti a srdečnosti patrí všeobecne medzi najobľúbenejšie osobnosti Slovenska v súčasnosti po športovej i ľudskej stránke.

Navrhuje: Ing. Milan Ozdinec

9. Mgr. Karol Langstein

Mgr. Karol Langstein pochádza z učiteľskej rodiny. Otec, doc. Karol Langstein, je vysokoškolský pedagóg v oblasti biológie a ako prvý pedagóg vo vtedajšom Československu začal vyučovať aplikáciu poskytovania prvej pomoci a umelého dýchania spojeného s masážou srdca. V súčasnej dobe je na dôchodku. Matka, prof. Eva Langsteinová, je vysokoškolskou profesorkou UMB Banská Bystrica v oblasti hudby a je autorkou učebníc pre základné školy v predmete. Brat Ing. Tibor Langstein vyštudoval cestovný ruch a v súčasnosti je živnostníkom.

Mgr. Karol Langstein má dve deti - Filipa a Adama, ktorí sú aj hrdinami trilógie kníh Banskobystrické šibalstvá. So svojimi deťmi trávi veľa času na výletoch po hradoch a historických pamiatkach Slovenska.

Karola Langsteina pozná verejnosť nielen cez jeho historické a rozprávkové príbehy, ale predovšetkým ako odborníka na sociálnu oblasť. Od roku 1992 sa venuje práci so sociálne vylúčenými osobami a ohrozenými deťmi na území mesta Banská Bystrica. V rokoch 1992 - 1994 pracoval v tejto oblasti v štátnej správe ako kolízny opatrovník a kurátor pre maloletých a mladistvých a od roku 1994 dodnes na úrovni samosprávy na Mestskom úrade v Banskej Bystrici na pozícii vedúceho oddelenia sociálnej a krízovej intervencie. V tomto roku je to 20 rokov práce s bezdomovcami, ktorí žili alebo žijú, prípadne migrujú mestom Banská Bystrica.

Doterajší pracovný život sa venuje budovaniu systému pomoci marginalizovaným jedincom a rodinám vo forme budovania sietí sociálnych zariadení a tvorbe intervencií pre tých najbiednejších a tých, ktorí si nevedia pomôcť. Vybuodoval za pomoci partnerov 7 zariadení na území mesta Banská Bystrica: nocľaháreň „Večierka“, útulok „Nádej-Šanca“, útulok „Prístav“, útulok „Dom pre núdznych“, Zariadenia dočasného a núdzového bývania KOTVA pre rodiny s deťmi, Domov na polceste „Tymián a v spolupráci s neštátnymi subjektami vytvoril Centrum pomoci rodine „Bazalka“. Jednotlivé zariadenia sú určené na pomoc bezdomovcom samostatne žijúcim v produktívnom veku, bezdomovcom v postproduktívnom veku, mladým dospelým po ukončení

náhradnej rodinnej starostlivosti a realizuje projekty prorodinne orientované a orientované na pomoc ľuďom, ktorí ju potrebujú. Vybudované zariadenia poskytujú ľuďom v núdzi okolo 250 lôžok s celoročnou prevádzkou. Modelový projekt práce s bezdomovcami sa stal vzorom pre budovanie sietí aj v iných mestách Slovenska ako napr. Dolný Kubín, Prešov, Piešťany a pod. a sú inšpiráciou pre ostatné mestá na Slovensku ako aj v zahraničí. Za obdobie 20 rokov práce s bezdomovcami na základe vybudovanej siete pomoci mohli poskytnúť pomoc niekoľkým stovkám ľudí, ktorí boli odkázaní na pomoc iných.

Celý svoj život venuje pomoci ľuďom v núdzi. Je súčinný pri tvorbe a pripomienkovaní legislatívy zameranej na sociálnu oblasť. Svoje pracovné skúsenosti pretavuje pre odbornú aj laickú verejnosť prostredníctvom médií, publikácií a pod. Vede prax študentov sociálnej práce na ním vedenom úseku.

Mimopracovné aktivity:

Od 9 rokov sa venoval folklórnemu tancu vo folklórnych súboroch „Červený kvet“, „Bystrina“ a „Mladost“ v Banskej Bystrici, pri ktorom zotrval okrem ročnej pauzy do 25. roku života.

Je autorom kníh pre deti i dospelých, s historickým podtónom z histórie mesta Banská Bystrica a okolia ako edukatívneho čítania: „Banskobystrické šibalstvá“ (2009), „Banskobystrické šibalstvá II.“ (2010) a „Banskobystrické šibalstvá – Príbeh stále pokračuje“ (2012) – (TESFO Ružomberok).

Po úspešnej trilógii, ktorá zachytávala dôležité historické fragmenty Banskej Bystrice „spiacimi i bdejúcimi“ očami hlavného hrdinu, prišla v predvianočnom čase v minulom roku na knižný trh ďalšia zaujímavá rozprávková kniha Karola Langsteina príbehy „O zakliatej Bystrici“.

K literárnej činnosti v priamej reči

„Banskobystrické šibalstvá“ - 2009 – (TESFO) – knihu príbehov ma inšpirovala napísať učiteľka môjho syna, ktorá zadala rodičom domácu úlohu na zimné prázdniny na tému „Príde k nám návšteva – čo by ste jej v meste ukázali?“. Dva príbehy zaujali deti aj učiteľku, a tak som synovi Filipovi sľúbil, že mu napíšem viac takýchto príbehov, ktoré sú spojené v zážitkovej forme s reálnymi fragmentami doby a udalostí, ktoré Bystrica v minulosti zažila. V príbehoch sa dej prelína z bdelej formy do spánkovej formy, v ktorej hlavného hrdinu sprevádzajú postavičky z kreslených rozprávok a dobrodružných filmov. Kniha má zvýraznené časti, ktoré sa naozaj v dejinách mesta a okolia udiali, čím má pootvoriť dvere k spontánnemu záujmu o dejiny mesta, v ktorom žijeme a zároveň je kniha inšpiráciou na realizáciu výletov a malých dobrodružstiev, ktoré môže prežiť hociktorá rodina z Bystrice. Kniha je písaná ľahkou formou a mala by zaujať čitateľa od 8 do 100 rokov. Dúfam, že splnila svoje poslanie. Knihu som na podnet rodiny sám ilustroval, čo mi prinášalo zároveň s jej písaním - zónu odpútania sa od problémov, ktoré riešim vo svojom profesijnom živote. Na vydanie knihy som si požičal finančné zdroje od rodičov, a tak sme na svoje náklady vydali 200 kusov kníh, ktoré sa predali za niekoľko mesiacov roku jej vydania. Bolo to jediných dvesto kusov, ktoré sú venované hlavne Banskobystričanom.

„Banskobystrické šibalstvá II.“ (2010) – (TESFO) bolo pokračovaním úspešnej prvej časti mojich šibalstiev a knihu som okrem zachovaného štýlu a formy rozprávania obohatil v ilustráciách do ktorých som zašifroval odkaz pre čitateľa – lúštitel'a. Ilustrácie tak dostali aj svoj iný rozmer.

„Banskobystrické šibalstvá – Príbeh stále pokračuje“ (2012) – (TESFO) boli vyústením tejto pomyslenej trilógie písanej na zatriktívnenie histórie mesta pod Urpínom, mojej rodnej a milovanej Banskej Bystrice. Všetky knihy boli vydané z prostriedkov rodiny Langsteinovej a prvé kusy boli darované do Verejnej knižnice Mikuláša Kováča BB a ŠVK BB, aby boli dostupné všetkým záujemcom.

Rok 2014 - „O zakliatej Bystrici“ prvá rozprávka o Bystrici, ktorej dej je pretkaný dejinnými udalosťami mesta Banská Bystrica a okolia. Kniha vyšla za podpory mesta Banská Bystrica.“

Vyznamenania a ocenenia:

Za svoju obetavú a neúnavnú prácu bol v roku 2004 ocenený Najvyšším vyznamenaním Slovenského Červeného kríža I. stupňa – Za obetavosť, humanitu, dobrovoľnú službu. V roku 2006 získal „Cenu detského úsmevu – 2006“ od detí z detských domovov prostredníctvom OZ SPDDD

„Úsmev ako dar“. Je držiteľom bronzovej, striebornej, zlatej a diamantovej plakety prof. Jánskeho – za bezpríspevkové darovanie krvi.

MOTTO Karola Langsteina:

„Po každom z nás by malo niečo pozitívne zostať a ja sa len snažím aby po mne ostala stopa v histórii hodná nasledovania.“

Navrhuje: Mgr. Miriam Ondrejková

10. Michal Rárus, in memoriam

Michal Rárus – richtár mesta Banská Bystrica, národnokultúrny dejateľ, vládny komisár – župan Patril medzi popredných slovenských národovcov, narodil sa a celý život pôsobil v Banskej Bystrici. Býval v dome č. 375 na Lazovnej ulici. V Banskej Bystrici pôsobil ako súdny radca, neskôr senátor, v rokoch 1848 – 1849 ako richtár, od augusta 1849 do roku 1853 ako vládny komisár – župan Zvolenskej župy so sídlom v Banskej Bystrici. V roku 1849 bol členom slovenskej deputácie, ktorá u panovníka v Olomouci žiadala splnenie národných požiadaviek slovenského národa. Odtiaľ sa pripojil k slovenským národovcom vo Viedni, ktorí museli opustiť Uhorsko, kde aktívne vystupoval a obhajoval práva Slovákov. V župe zaviedol slovenčinu ako úradný aj vyučovací jazyk. V období Bachovho absolutizmu patril Michal Rárus ako župan Zvolenskej župy medzi najsilnejších a najvplyvnejších slovenských národovcov a mal jednu z najsilnejších pozícií v Uhorsku na území dnešného Slovenska. Ako župan presadzoval na školách a v úradoch za úradný jazyk slovenčinu. V roku 1852 utrpel porážku, v dôsledku ktorej ochrnul na polovicu tela. Z toho dôvodu sa vzdal úradu, no podporovať slovenské požiadavky neprestal. Vo svojom závete z roku 1858 venoval celý svoj majetok na založenie Vyššieho evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici. Od roku 1845 bol členom Zvolenskej sporiteľne. Michal Rárus zomrel v Banskej Bystrici roku 1862 a ako evanjelika ho pochovali na evanjelickom cintoríne v Banskej Bystrici.

Michal Rárus bol priateľom a najmä podporovateľom slovenských národovcov Gustáva Kazimíra Zechentera Laskomerského, Karola Kuzmányho, Júliusa Plošica, Štefana Moysesa, Jozefa Kozáčka a ďalších. Veľmi dobre si rozumel s českou spisovateľkou Boženou Němcovou, ktorá keď navštívila v rokoch 1852 a 1855 Banskú Bystricu, vždy bývala u Michala Rárusa a jeho manželky, kde sa cítila ako doma. O svojej návšteve Banskej Bystrice v roku 1855, keď sa liečila v kúpeľoch na Sliachi, zanechala Božena Němcová vo svojich spomienkach jednoznačný dôkaz o osobnosti Michala Rárusa, ktorá nie je na Slovensku docenená dodnes. V liste svojmu mužovi píše: „*Věru mne ti lidé přijali, jak bych dítě jejich byla... Zde se zase spravím. První den jsem si jen hověla se starým pánem; on je rád, že má s kým mluvit. Je to vskutku velmi vzdělaný člověk, že se málo takových nejen zde, ale i v Čechách najde, a dobrý člověk. A ona je též velmi dobrosrdečná paní, a kdyby nebyla tak veselá a těkává, věru by ani on ani ona šťastní nebyli.*“

V roku 1855 po návrate do Banskej Bystrice k Michalovi Rárusovi chcela u neho ďalej pokračovať vo svojej literárnej tvorbe, ale uhorská polícia, ktorá ju sledovala, ju vypovedala z Uhorska, a tak musela 20. októbra opustiť Uhorsko aj Banskú Bystricu. O tom, že Michal Rárus sa ešte v tejto dobe považoval za vplyvného a významného človeka, svedčia znovu slová Boženy Němcovej o Michalovi Rárusovi, ktorý sa nebál uhorskej polície a odhovárал Boženu Němcovou od jej odchodu:

„*Šla sem rovno na úrad a tam rozpovedala, že – pro nic a za nic člověka trestat nemohou; přece není zakázáno, aby kdo, když cestuje, si neprohlídl krajiny a lid – a stavil se u známých... Mrzelo by mne jedině to, – aby přišli v noci ke mně do cizího stavení, ačkoli pan Rárus i ona povídali, abych si z toho nic nedělala, že jím je to jedno a že si z toho málo dělají – referuje Božena Němcová o svojej situácii v Banskej Bystrici manželovi dňa 23. septembra.*

Michal Rárus je osobnosťou, o ktorej sa veľa nevie, nie je v učebniciach, nemá jediná bustu či pamätnú tabuľu. Napriek tomu sa nám v Stredoslovenskom múzeu v Banskej Bystrici zachovali jeho dva portréty. Jeden od významného maliara Jána Jakuba Stundera z roku 1807 a druhý od

Júliusa Jonáša z polovice 19. storočia.

V roku 2014 uplynulo 230 rokov od jeho narodenia. Jeho hrob bol na evanjelickom cintoríne zničený, nepíše sa o ňom v knihách ani v učebniciach. Mesto Banská Bystrica má príležitosť a možnosť dať mu zadosťučinenie a prihlásiť sa k jeho odkazu.

Navrhovateľ: PhDr. Vladimír Sklenka, PhD., poslanec Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

11. Ing. arch. Igor Thurzo, in memoriam

Bol projektantom, resp. hlavným projektantom administratívnych budov vo Zvolene, Martine, Šamoríne a Piešťanoch, pri vodnej nádrži Boleráz, územného plánu veľkého územného celku Malá Fatra, urbanistickej štúdie osady Vlkolínec, riešenie centra Martina, spolupracoval na Projekte urbanizácie Slovenska, pri posudzovaní možností umiestnenia jadrových elektrární na východnom a severnom Slovensku, pri výskume kolonizačných obcí z medzivojnového obdobia, spracoval dejiny výstavby Martina a Detvy. Bol funkcionárom Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny a niekoľko rokov bol členom skupiny aktivistov, usilujúcich sa o ochranu pamiatok a prírody v Bratislave. Súkromne sa venoval štúdiu a dokumentácii ľudovej architektúry na Slovensku, v Českej republike, Maďarsku, Chorvátsku, Bulharsku, Holandsku, Rusku. Publikoval v časopisoch Kultúrny Život, Mladá Tvorba, Technické noviny, Svet vedy, Projekt, Československý architekt, Dom a byt, Príroda a spoločnosť a i. Vydal knihu Ľudová architektúra na Slovensku (1994).

Ing. arch. Igor Thurzo pochádzal zo známej radvanskej prachárskej rodiny Thurzovcov. Študoval v Banskej Bystrici. Vždy sa do Banskej Bystrice rád vracal – ochraňoval pamiatky Radvane, aktívne sa zapojil na sklonku svojho života do publikácií Radvaň – monografia mestečka, Sásová a Rudlová – monografia obcí mesiac pred smrťou dopísal state do monografií Špania Dolina a Piesky, Tajov a Jabříková. Radvaň a Banská Bystrica boli jeho srdcovou záležitosťou.

Za Ing. arch. Igorom Thurzom

26.02.2014 Mikuláš Huba

Bol som príjemne prekvapený, ako veľa ľudí sa prišlo minulý piatok rozlúčiť s Ing. arch. Igorom Thurzom. Igor si takúto dôstojnú rozlúčku zaslúžil, ale predsa som si nebol istý, či neodíde tak trochu prehliadnutý a zabudnutý. Veď väčšina jeho rovesníkov už nežije a to, o čo sa celý život snažil, tiež nie je u nás príliš v centre verejného záujmu. Už aj preto, lebo architekt Thurzo budovy oveľa viac zachraňoval, ako projektoval a budoval. Ale spravodlivosti predsa len bolo v jeho prípade učené zadosť a ten plný Dóm sv. Martina bol jedným z dôkazov toho, že Igor určite nežil zbytočne.

Mal som tú česť spolupracovať s ním bežne 40 rokov. Neboli sme formálni kolegovia, ale skôr súputníci na ceste slovenskou krajinou, jej kultúrno-historickými hodnotami a neúprosným časom.

Stretávali sme sa na pôde *URBION-u*, *Sekcie pre ochranu ľudovej architektúry, bratislavského ochranárstva*, *Komisie pre ochranu historických diel a ich zázemia pri SZOPK i Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV*. Igor sa podieľal na vzniku našich spoločných kultúrnych publikácií *Bratislava/nahlas* či *Historické štruktúry krajiny*. Vari naposledy o sebe dal o sebe verejne počuť ako člen petičného výboru *Petície za záchranu bratislavského PKO*.

Vždy som hovoril, že Igor je priekopníkom novodobého občianskeho aktivizmu na Slovensku. Za ohrozené hodnoty sa angažoval minimálne od čias veľkého sporu o bratislavské Podhradie v 60. rokoch minulého storočia a vo svojom úsilí vytrval až do svojho definitívneho odchodu z tohto sveta.

Pritom priezviskom, črtami, figúrou i vystupovaním evokoval skôr dojem starosvetského šľachtica, prípadne vedátora–teoretika, a nie búrliváka z barikád občianskych sporov. Ale zdanie zvykne klamať a bolo tomu tak aj v prípade I.T., ktorý bol vždy zapálený a neúnavný bojovník s veternými mlynmi našej nekultúrnosti.

Igor bol stará škola, a tak zväčša písal rukou, pre neho charakteristickým, dobre čitateľným technickým písmom architekta. Spomínam si na to najmä preto, lebo celé 80. roky minulého storočia som redigoval a občas aj na písacom stroji prepisoval jeho fundované návrhy na vyhlásenie tej – ktorej budovy či komplexu budov za národnú kultúrnu pamiatku. On sa mi za to odmieňal tým, že ochotne recenzoval moje knižky.

Ešte viac ako rodná Bratislava ho trápili dve jeho srdcu najbližšie mestá: Martin a Banská Bystrica s okolím, najmä Sládkovičova Radvaň. A k tomu sa u Igora pripájala jeho trvalá láska – ľudová architektúra. Pred pár rokmi mu na túto tému vyšla vo *Vydavateľstve Marenčin PT* veľmi zaujímavá publikácia pod názvom *Ľudová architektúra na Slovensku*.

Robili sme spolu niekoľko rozhovorov pre rôzne médiá. Naposledy to boli *Informácie: architektúra – interiér – design*. Tento odborný časopis s environmentálnym podtextom, určený nielen pre architektov, urbanistov a územných plánovačov, bol pre Igora dôležitý aj preto, lebo mu poskytol veľký priestor na sebarealizáciu. A Ing. arch. Thurzo si úlohu externého redaktora svedomito a vďačne plnil.

Druhým médiom, kde sme sa mohli celé desaťročia – niekedy pravidelne, inokedy nepravidelne -stretávať so zasvätenými Igorovými článkami najmä o ľudovej architektúre, boli *Krásy Slovenska*. Tieto jeho príspevky bolo hodnotné nielen slovom, ale aj obrazom, lebo Igor bol aj vášnivý fotograf – dokumentarista. Nedávno *Krásy* priniesli s Igorom veľký profilový rozhovor k jeho blížiacej sa osemdesiatke, v ktorom Igor povedal okrem iného aj toto:

„...odmladi sa mi žiadalo – najmä fotograficky – zachytiť miznúcu krásu ľudových stavieb. Predsa len, bol som mestský chlapec a ľudová architektúra ma jednoduchou krásou upútala ako ostrý kontrast voči pretechnizovanej civilizácii... Ľudová architektúra sa stala mojou celoživotnou drogou, ktorej sa nedokážem zbaviť.“

Vďaka Ti, Igor, za to, čo sa Ti podarilo zachrániť i za to, že si veľa ďalších vzácných vecí zachrániť chcel a len nekultúrnosť a sebecko našich spoluobčanov Ti v tom zabránili.

S úctou

Maňo Huba

Navrhovateľ: PhDr. Vladimír Sklenka, PhD., poslanec Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

12. Michal Vojtek

Michal Vojtek, sa narodil vo Vrábl'och. Po ukončení Základnej školy navštevoval Odbornú školu nástrojársku v Bratislave v rokoch 1958 - 1961, kde sa vyučil v odbore - nástrojár. V tomto čase už v decembri 1960 napísal svoju prvú báseň do novín Nitriansky Hlásnik. Po skončení školy sa zamestnal v podniku Tesla Vráble, kde pôsobil od roku 1961 do roku 1968. Prvýkrát sa mu v roku 1963 dostáva do rúk fotoaparát a bližšie sa zaujíma o fotografovanie. V roku 1968 sa presťahoval do Banskej Bystrice a jeho zamestnávateľom sa stali Vojenské Stavby, kde ako vodič nákladných vozidiel bol zamestnaný 3 roky, ale jeho ambície ho tiahli k tvorivej oblasti fotografie a filmu.

V januári 1971 sa stáva pracovníkom Slovenskej televízie v Krajskej redakcii v Banskej Bystrici. Už v tomto čase prispieva do novín a časopisov svojimi fotografiami, zúčastňuje sa i fotografických súťaží, kde získava ocenenia. Svoje hobby premenil na celoživotnú profesiu - fotograf a od 1. januára 1978 sa stáva fotografom v podniku služieb a výroby - Bystričan, až do jej zániku do 30. júna 1991. Živnostník - fotograf a kameraman od novembra 1992, aktívne dokumentuje akcie mesta Banská Bystrica na fotografiách, aj videofilmoch, ako aj svadby a životné udalosti. 40 rokov aktívne pôsobil v ZPOZe v Banskej Bystrici, kde fotil sobáše a uvítania detí do života. Počas svojho života fotografoval štátnych tajomníkov, politikov, ľudí kultúrneho i športového života, pri návštevách v Banskej Bystrici, ako Vladimíra Remeka, Karla Gotta, Petra Nagya, Petra Lipu, Hanu Hegerovú, Princa Charlesa aj futbalistu Eusébia da Silva Perreiru. Prispel fotografiami nielen do časopisov, ale i do kníh, reklamných prospektov firiem. Od roku 2007 je na dôchodku, ale stále sa

aktívne venuje fotografii, okrem toho miluje prírodu, varenie, televíziu a záhradníctvo. Michal Vojtek sa v tomto roku dožíva okrúhleho životného jubilea 70 narodenín. Je známy v Banskej Bystrici, a to najmä pre svoje fotografovanie. Už viac ako 40 rokov aktívne pôsobí v ZPOZe v Banskej Bystrici, kde svojim vysoko profesionálnym prístupom dokumentuje slávnostné obrady, ako sú sobáše a uvítania detí, ktoré sa konajú v sobášnych priestoroch v Banskej Bystrici. Bol medzi prvými, ktorý začal využívať kamerový záznam na svadbách a spoločenských podujatiach. Jeho spoľahlivosť za tieto roky bola na vysokej úrovni, o čom svedčia stovky spokojných mladomanželov a rodičov svojich detí. Svojimi fotografiami zdokumentoval každú kultúrnu, spoločenskú, športovú akciu, ktorá sa konala a organizovala v našom meste. Jeho historický fotoarchív je v Banskej Bystrici známy mnohým ľuďom. Veľa fotografií a videozáznamov o Banskej Bystrici z jeho rúk sa ocitlo v mnohých krajinách Európy, dokonca aj v Amerike a Austrálii, kde sa prostredníctvom jeho umenia, pohľadu na naše mesto propagujú krásy mesta a prírody okolo neho. Jeho fotografie o Banskej Bystrici využívajú rôzni spisovatelia a žurnalisti, historici pri písaní prác o novodobej histórii nášho mesta. Napriek tomu vždy zostal skromným človekom s dobrým srdcom, ktorý sa rád podelí o svoje skúsenosti s každým, kto ho o ne požiada. Michal Vojtek sa svojou každodennou prácou významnou mierou podieľa na šírení dobrého mena Banskej Bystrice a na propagácii turizmu v Banskobystrickom regióne.

Výber z diela: (príspevky)

báseň "Keď tiekla krv" Nitriansky Hlásnik 24.12.1960

poviedka "Stopárka" - Príbehy všetkých dní, Smer 1975

"Keď drevo ožije" str.38-39, časopis Život, rok 1975

"Čo robí kúpele Dudince svetovými" str.12-13, Československý svet č. 22, rok 1981

Banskobystrické Krematórium, Technické služby mesta Banská Bystrica, rok 1981 prospekt
príspevky fotografií v novinách Smer 1981-1990, časopise Slovenka, Život

Banská Bystrica a okolie, rok 1987

30. rokov Stredoslovenskej cementárne v Banskej Bystrici, rok 1988 kniha

časopis Dom a Byt roky 1997-1998

Banská Bystrica (Besztercebánya és kornyéke) rok 2001, Phare BB, propagačný prospekt

"Srdce a vŕľa nebolí" fotoreportáž o rehabilitačnom centre, časopis Slovensko

č.3-4/2002, str.17 – 19, vydavateľ: Matica Slovenská a Neografia a. s. Martin

Vitajte v regióne Banská Bystrica a okolie, SAPCR 2004

Banská Bystrica a okolie-spríevodca po histórii a pamiatkach, K. Demuth, Milan Šoka, Pavel Hruz, Spektum Grafik rok 2006-2 fotografie M.V.

Moja Banská Bystrica, PaedDr. Slavomíra Očenášová-Štrbová, ISBN: 978-80-85342-27-7,rok 2010,príspevky: 10 fotografií

Navrhovatelia: Mgr. Michal Rusko, doc. RNDr. Katarína Čižmárová, Csc., poslankyňa Mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici

13. Vladimír Výbošťok

Cenu mesta navrhujem udeliť Vladimírovi Výbošťokovi za jeho dlhoročné vynikajúce športové atletické výkony a za to, že sa významným spôsobom pričínil o športový rozvoj mesta a jeho propagáciu v zahraničí.

Vladimír Výbošťok je vo veku 68 rokov v kategórii M65 svetovým rekordérom v šprinte na 60 m časom 7,81 sekundy a na 100 m časom 12,37 sekundy. V roku 2013 sa stal trojnásobným víťazom atletickej časti Svetových hier veteránov a získal titul najlepší atlét-veterán Európy.

V roku 2013 napriek zraneniu získal na marcových HME v San Sebastiane bronz v šprinte na 60 a 200 metrov, v júni vyhral stovku na prestížnej Zlatej trete v Ostrave. Na augustových Svetových hrách veteránov v Turíne získal tri zlaté medaily v šprinte na 100, 200 m a v skoku do diaľky. Na októbrových MS v Porto Alegre bol strieborný v skoku do diaľky, pri ktorom sa však zranil a nemohol nastúpiť na finále šprintu 100 m, kde bol favoritom. Napokon sa so sebazaprením prebojoval do finále na 200 m, kde skončil na 7. mieste.

V roku 2014 získal na marcových halových MS v Budapešti striebornú medailu v šprinte na 60 metrov a po zranení bol 7. v skoku do diaľky. V júni zvíťazil na Zlatej trete v Ostrave na 100 metrov medzi veteránmi prepočítaným časom 10,50 sek. Na augustových MS v Izmiri napriek zraneniu získal striebro v šprinte na 100 metrov a bronz v skoku do diaľky.

Za svoje svetové výkony, ktorými reprezentuje mesto Banská Bystrica, BBSK a Slovensko, ho nazývajú najrýchlejším seniorom planéty alebo aj „slovenským Boltom“ medzi veteránmi, keďže jeho časy v prepočte podľa vekových tabuliek sú porovnateľné s časmi súčasného najlepšieho šprintéra sveta Usaina Bolta. V rokoch 2013 a 2014 ho vyhlásili druhým slovenským Atletom roka v kategórii veteránov. Je členom Dukly Banská Bystrica. Vo svojej bohatej športovej kariére získal na európskych a svetových šampionátoch veteránov množstvo titulov a ocenení. Za dobrú reprezentáciu mesta Banská Bystrica získal v roku 2008 Cenu primátora, v roku 2013 ocenenie Najlepší športovec mesta v kategórii veteránov a Cenu BBSK, vlani bol opäť najlepším športovcom mesta medzi veteránmi. Vladimír Výbošťok je 6-násobným majstrom sveta a 16-násobným majstrom Európy. Vo veku 67 rokov je držiteľom 76 medailí, z toho 40 zlatých, 18 strieborných a 18 bronzových (iba z európskych a svetových šampionátov). Štartoval na vrcholných atletických podujatiach atletických veteránov vo Švédsku, Anglicku, USA, Austrálii, Brazílii, Maďarsku, Afrike, Taliansku, Fínsku, Francúzsku, Španielsku, Belgicku, Rakúsku, Poľsku, Maďarsku, Nemecku, Slovinsku, Česku, Kanade, Dánsku, Turecku a ďalších krajinách sveta.

Cena mesta Banská Bystrica by bola ocenením jeho dlhoročnej vynikajúcej športovej činnosti spojenej s dosahovaním najlepších svetových výkonov v najkratších šprintoch v hale a spolu s diaľkou aj na otvorenom štadióne, ako reprezentanta Banskej Bystrice a Slovenska šíriaceho vo svete dobré meno nášho mesta s veľkým medzinárodným športovým kreditom.

Kontaktné údaje laureáta:

Jilemnického 34, 974 04 Banská Bystrica, 0904 676746, vybostok.vladimir@gmail.com dôchodca, nar. 19.2.1947

Príloha - prehľad výsledkov Vladimíra Výbošťoka v roku 2013 a 2014:

19.-24.3.13	HME San Sebastian	Cena Najlepší veterán atlét Európy III. miesto 60 m 8,19 s. III. miesto 200 m 27,85 s.
26.-27.6.13	Zlatá tretra Ostrava	I. miesto 100 m 12,89 s.
29.6.13	MSR Trnava	I. miesto 100 m 12,55 s.
20.7.13	MSRV Nové Zámky	I. miesto 100 m 12,74 s.
3.-11.8.13	Svetové hry Turín	I. miesto diaľka 480 cm I. miesto 100 m 12,75 s. I. miesto 200 m 26,84 s.

16.-27.10.13 MS Porto Alegre	II. miesto diaľka 498 cm 7. miesto na 200 m so zranením
25.-30.3.14 HMS Budapest	II. miesto 60 m 8,27 s. 7. miesto diaľka 475 cm so zranením
30.6.14 Zlatá tretra Ostrava	I. miesto 100 m 13,15 s. prepočítaný čas 10,50 s.
14.-19.8.14 MS Izmir	II. miesto 100 m 13,32 s. III. miesto diaľka 466 cm

Navrhovateľ: Ing. Miroslav Toman

14. Anton Žatko

Založil a prevádzkoval jedinú tanečnú školu spoločenských tancov, ktorá bola v čase sedemdesiatych, osemdesiatych a deväťdesiatych rokov v Banskej Bystrici najprv v Mestskom kultúrnom stredisku, neskôr v Parku kultúry a oddychu v Banskej Bystrici. Pod jeho vedením vyrastali celé generácie skvelých tanečníkov, ale aj ľudia, ktorí sa vyznačovali bezchybným bontónom, nakoľko súčasťou vyučovania spoločenských tancov bolo aj spoločenské správanie. Tanečná škola Antona Žatku bola synonymom kvality. Všetci mladí ľudia, ktorí sa chceli začleniť do spoločenského života v Banskej Bystrici navštevovali túto tanečnú školu. Väčšina súčasných tanečných škôl, ktoré sú v banskobystrickom regióne, sú pokračovateľmi tejto tanečnej školy a ich majitelia sú žiaci Antona Žatku. Niektorí absolventi tejto tanečnej školy sa neskôr stali aj významnými reprezentantmi v spoločenskom tanci sa Slovensku.

Okrem vyučovania spoločenských tancov viedol Anton Žatko aj Tanečný klub pri PKO v Banskej Bystrici. Tanečníci tohto klubu boli ozdobou každej spoločenskej udalosti, ktorá sa v tom čase udiala v Banskej Bystrici.

Navrhovateľka: Ludmila Grausová

Kategória – kolektív

15. Divadlo Štúdio tanca

Nominácia za vytvorenie a reprízovanie tanečnej rozprávky Stromy.

Predstavenie je príbehom o tom, ako sa rodí umenie. Počas predstavenia sa pred očami detí a divákov zrodí hudobníčka, baletka, maliarka, operná speváčka, básnik. Pierot sa zrodí z čarovného stromu ako posledný, on jediný spojí všetkých v jeden tím a prekoná v ostatných umelcov pýchu, v ktorej žijú. Táto rozprávka je jedinečná tým, že príbeh vypovedá skoro bez slov, iba prostredníctvom tanca a krásnej hudby. Popri profesionálnych tanečníkoch umeleckého súboru Divadla Štúdio tanca v predstavení účinkovali 2 študentky tanečného odboru Konzervatória Jána Levoslava Bellu, Skuteckého 27, Banská Bystrica a 14 detí z prvého stupňa Školy Fantázia, Magurská 16, Banská Bystrica. V tomto zmysle vidím rozprávku aj ako výbornú šancu pre deti a študentky tanca byť súčasťou profesionálneho divadla a prezentovať svoj talent pred verejnosťou. Tanečné predstavenie pre deti bolo v premiére uvedené prvýkrát 7. decembra 2011 a v obnovenej premiére 6. apríla 2014. Rozprávka Stromy vznikla v umeleckom tíme Divadla Štúdio tanca pod vedením Zuzany Ďuricovej Hájkovej, na hudbu Mateja Štestka a kostýmy a scénu Mareka Šafárika. Predstavenie sa od svojho uvedenia v premiére a obnovenej premiére dočkalo 25 repríz, z toho v roku 2014 15 repríz.

Predstavenie počas obdobia 2011 – 2014 videlo viac ako 1700 divákov, pričom išlo o širokú verejnosť, ale aj organizované skupiny z deviatich škôl v Banskej Bystrici (ZŠ Skuteckého, ZŠ

Spojová, ZŠ u Filipa Bakossová, ZŠ Š. Moyses, ZŠ M. Rázusa, ZŠ. Š. Moyses, SZŠ Fantázia, DSS Prameň, Konzervatórium J. L. Bellu). Predstavenie malo úspech aj u divákov za hranicami mesta a navštívili ho organizované skupiny z ZUŠ Brusno, ZŠ Hontianske Kľačany, ZUŠ Vrútky, ZŠ Pohronská Polhora, ZŠ Babín, ZUŠ Brezno, ZUŠ Očová, ZŠ SNP BB, ZUŠ Turčianske Teplice, Detský domov Trnava.

Divadlo s rozprávkou hosťovalo na zájazdoch vo zvolenskom divadle DJGT a tiež vo východoslovenskej metropole, v Košiciach v kultúrnom priestore Kasárne Kulturpark.

Predstavenie bolo sprevádzané zmenami v obsadení, nakoľko v priebehu rokov účinkujúce deti v rozprávke rástli a bolo potrebné ich preobsadiť. Tieto zmeny boli organizačne náročné, avšak umelecky nepoškodili rozprávku, ba priam naopak zachovali ju sviežu a jej výpoveď stále oslovuje a teší divákov.

Navrhovateľka: Lúbia Demianová, projektová manažérka, Divadlo Štúdio tanca

16. Filmový klub Banská Bystrica

Navrhovateľ, Alliance Francaise, je medzinárodná vzdelávacia a kultúrna asociácia, ktorá vznikla pred 25 rokmi. Jej poslaním okrem výučby francúzskeho jazyka je aj šírenie francúzskej a frankofónnej kultúry. S týmto cieľom už od čias svojho vzniku Alliance Francaise organizovala každý rok kultúrne podujatia ako „Týždeň francúzskej kultúry“, neskôr „Mesiac Frankofónie“ a „Francúzsku kultúrnu jeseň“. V rámci každého podujatia bolo súčasťou programu aj premietanie francúzskych a frankofónnych filmov vo Filmovom klube v Banskej Bystrici. Vďaka dobrej spolupráci s Filmovým klubom pod vedením Ivana Polónyho sme mali možnosť zhladať každý rok 5 – 6 filmov v originálnej verzii s titulkami. Každému filmu predchádzal lektorský výklad zástupcu Alliance Francaise. Vzhľadom na veľký prínos Filmového klubu v rámci oboznamovania sa s kvalitnou frankofónnou kinematografiou si v mene Alliance Francaise dovoľujeme navrhnúť Filmový klub v Banskej Bystrici na udelenie Ceny mesta Banská Bystrica.

Filmový klub v Banskej Bystrici vznikol v roku 1964 a bez prerušenia činnosti funguje do dnešných dní, čím sa stal najstarším filmovým klubom na Slovensku. Od začiatku ponúka divákovi možnosť vzhliadať umelecky hodnotné filmové tituly našej aj zahraničnej výroby, filmovú klasiku - Zlatý fond svetovej kinematografie, premiéry a predpremiéry nových slovenských filmov z oblasti hranej aj dokumentárnej tvorby, často za účasti tvorcov s následnou besedou. Filmový klub počas svojej činnosti patril medzi najlepšie kluby v ČSSR - následne mohol spoluorganizovať viac než 20 ročníkov Zimnej filmovej školy pre lektorov a dramaturgov filmových klubov ČSSR, spoluorganizovať Filmový festival mladých, Medzinárodný festival filmových klubov (1995 a 1996), niekoľko programovacích seminárov a prehliadok kina Filtotéka.

Každé predstavenie filmového klubu je uvádzané lektorským úvodom - čo už nerobí na Slovensku takmer nikto. Počas svojej činnosti mal FK pravidelne viac než tisíc členov a návštevnosťou sa dodnes radí medzi najnavštevovanejšie štyri kluby (je najlepší mimobratislavský klub). Aj keď menil svoj názov podľa miesta premietania FK Korzo, FK Hviezda, FK v Dome kultúry, FK Európa, naposledy FK v Múzeu SNP - je to stále to isté občianske združenie Filmový klub Banská Bystrica, v ktorom pracuje kolektív filmových nadšencov dlhé roky bez nároku na odmenu. Za svoju činnosť bol FK ocenený pamätnými plaketami a v roku 2007 získal cenu internetového portálu Kinema za Filmový klub roka. FK je jediný na Slovensku držiteľom dvoch výročných cien Asociácie filmových klubov za najlepší FK roka 2009 a 2013. V máji 2014 oslávil Filmový klub 50. výročie svojho vzniku. Za svoju činnosť bol opakovane ocenený Asociáciou filmových klubov, čo potvrdzuje vysokú kvalitu jeho práce, ktorá sa odrazila aj na úspechu spoločne organizovaných podujatí.

Navrhovatelia: Alliance Francaise a Banskobystrický spolok okrásľovaci a ochranný

17. Územný spolok Slovenského červeného kríža

Stanica prvej pomoci začala svoju činnosť 1. marca 1999 ako pilotný projekt Slovenského Červeného kríža so zámerom pokryť tie záchranárske činnosti, ktoré nie sú vykryté. Slovenský Červený kríž sa snaží ako pomocná zložka integrovaného záchranárskeho systému včleniť doň s ambíciou pomáhať. Slovenský Červený kríž v Banskej Bystrici vykonáva kurzy prvej pomoci pre firmy a verejnosť, tiež školenia dobrovoľníkov, prednášky a ukážky poskytovania prvej pomoci. Deťom v predškolskom veku za pomoci dobrovoľníkov rozvíja výchovno-vzdelávací proces, snaží sa o zvýšenie úrovne poznatkov a praktických zručností detí v oblasti prvej pomoci. Rozvíja záujem o pozitívny vzťah k zdravotnej výchove a zodpovednosti za zdravie. Organizuje súťaž mladých zdravotníkov základných škôl. Dobrovoľníci sa každoročne zúčastňujú súťaže prvej pomoci dospelých – Memorial MUDr. Harineka a zúčastnili sa aj medzinárodnej súťaže v poskytovaní prvej pomoci FACE. Profesionálni záchranári Slovenského Červeného kríža v Banskej Bystrici sa každoročne zúčastňujú ako jediná posádka SČK najväčšej súťaže UZS Záchrana, a po minulé roky sa posádka RZP SČK BB zúčastnila Rallye rejevíz.

No práca SČK BB nie je len o súťažení a školení, je to aj o AZS – Asistenčných zdravotných službách, ktoré zabezpečuje v Banskej Bystrici a jej okolí. Dobrovoľní záchranári územného spolku vykonávajú každoročne okolo 300 takýchto zabezpečení. Najväčšia akcia na Slovensku sú každoročne Medzinárodné letecké dni, na ktorých sa zúčastnia desiatky tisíc ľudí, za rok 2013 to bolo až 115 tisíc ľudí a zabezpečovať takú akciu je výzva pre každého zdravotníka a SČK BB to zvláda hravo a zároveň veľmi profesionálne.

SČK BB má tak isto Humanitárnu jednotku, ktorá sa každoročne zúčastňuje cvičení zameraných na hromadné nešťastia, prírodné katastrofy a iné. V roku 2014 takéto cvičenie bolo aj v blízkosti Banskej Bystrice, zúčastnili sa jej zložky Červeného kríža aj zo zahraničia. ÚS SČK BB pod hlavičkou Medzinárodnej federácie Červeného kríža vykonal dve humanitárno-zdravotnícke zahraničné misie v tsunami postihnutej Indonézii a v Pakistane po zemetrasení. Slovenský Červený kríž v Banskej Bystrici ako ostatná zložka improvizovaného záchranárskeho systému môže byť povolaná aj na reálne zásahy, kde poskytuje prednemocničnú starostlivosť ako aj logistickú podporu. Takto SČK BB bol využitý napríklad pri lesných požiaroch na Starých Horách v roku 2011.

Myslím si, že títo zdravotníci, záchranári, hasiči by si zaslúžili pochvalu mesta a uznanie za ich obetavú prácu. Veľa Bystričanov nevie, čo je prácou členov SČK BB. No musíte uznať, že majú toho celkom dosť na práci a prácu vykonávajú profesionálne s plným nasadením. Túto prácu robia dobrovoľne vo svojom voľnom čase. Starajú sa o našu bezpečnosť takmer 16 rokov. Preto im patrí veľké ďakujeme.

Navrhovateľ: Lukáš Krupa

Nominovaný z návrhov na udelenie Ceny primátora

Vladimír Strmeň

Vladimír Strmeň - príjemný človek, hudobník, ktorý hral s dychovou hudbou takým osobnostiam, akými boli napr. Edvard Beneš či Ludvík Svoboda. Priamy účastník SNP. V tom čase mal len 17 rokov. V troch rokoch prišiel o otca, bol sirota. Žil v sirotinci v Radvani, kde mu mníška (vychovávatelka), ktorá mala konzervatórium, povedala, že má vlohy k muzike a učila ho základy hudby. Začal sa to učiť ako koníček. 12. septembra 1942, po skončení školy, narukoval do armády ako elév. Prvá vojnová historka prišla už v deň narukovania. Americké lietadlo s poruchou zhodilo neďaleko mesta 13 bômb. Vypuknutie SNP ho zastihlo v kasárňach. Poslali ho domov, do baníckej osady Richtárová, cestou sa však dostal opäť k vojsku. V rodičovskom dome bol partizánsky štáb

majora Morozova, ktorý mu povedal: „Načo ti je trúba, tu máš vintovku, budeš s nami bojovať.“ Tak sa z neho stal partizán. Pred odchodom na front absolvoval 14-denný guľometný a mínerský výcvik. 14. októbra 1944 začali na Čremošnom Nemci mínometný útok, pri ktorom bol Vladimír Strmeň ranený (dostal 5 zásahov). Bol prevezený na obväzište, odtiaľ odišiel sanitkou do nemocnice v Banskej Bystrici. Neskôr bol prevezený naspäť k jednotke na Španiu Dolinu, kde v miestnej ošetrovni ostal až do ústupu do hôr dňa 27. októbra 1944. Ranený Strmeň prechod zvládol. Po týždni v loveckej chate na Jelenskej skale ho lekárka prehlásila za bojaschopného. V horách v tom čase vládla tuhá zima, avšak život v tzv. partizánskej republike išiel ďalej. Strmeň sa v horách pravidelne stretával z Andrejom Bagarom. 2. februára obsadili partizáni výhodné pozície pri moste v Richtárovej a čakali na príchod Nemcov, ktorí mali v pláne ju vypáliť. Hodinu ležali v snehu, keď začali prichádzať Nemci. Vpredu na saniach dvaja dôstojníci, za nimi skupinky vojakov s horľavinami. Hneď ako prišli sa spustilo podľa slov pána Strmeňa peklo. Hodinová prestrelka skončila tvrdou porážkou Nemcov. 18. marca už nemali také šťastie, Nemcom sa podarilo Richtárovú vypáliť. Zhorel aj Strmeňov rodičovský dom, jeho rodina prežila len zásahom obetavej učiteľky (táto pani ešte stále žije v Selciach). Po prejdení frontom bol pán Strmeň pridelený k armáde generála Svobodu. Po vojne pracoval v Podbrezovských železiarňach, kde okrem iného robil kapelmajstra. Neskôr prešiel do podniku Tesla, kde založil dychovú hudbu. Z vojny ako aj z obidvoch zamestnaní si odniesol množstvo vyznamenaní. Po odchode do dôchodku naďalej robil kapelmajstra až do zrušenia kapely po Nežnej revolúcii. Aktuálne učí svojho pravnúčka hrať na klávesy, harmoniku a na fujaru.

Navrhovateľ: PaedDr. Ľuboš Kovačech